

Софийска духовна семинария
„Св. Йоан Рилски“

Вестник СЕМНАРИСТ

Извънредно юбилейно издание на „Църковен вестник“ и
Софийската духовна семинария „Св. Йоан Рилски“ по случай нейната 100-годишнина

19 октомври 2003 г.

100 години Софийска духовна семинария „Св. Йоан Рилски“

Взлюбени в Господа братя и сестри,

В днешния празничен ден, когато честваме паметта на преподобния и богоносен наш отец Йоан Рилски чудотворец, тържествено отбелязваме и 100-годишния юбилей на Софийската духовна семинария, нашата любима школа, която винаги е подготвяла и продължава с усърдие да подготвя достойни служители на народополезното и спасително дело на Българската православна църква. Велико благословение и най-голяма духовна радост за всички нас, учащи и учащи се, е да имаме за свой небесен покровител и молител пред Бога светия Рилски отшелник, ангела и патрона на Рилската монашеска обител и на столичния град София. Велика Божия милост е да имаме неговите свети молитви, висок духовен пример и светоотечески напътст-

вия чрез неговия Завет. И за монасите, и за свещениците, и за миряните св. Йоан е пример на покаяние, символ на духовно умиление и образ на ангелския живот. За нашите възпитаници – учениците и курсистите при Софийската духовна семинария, светият Рилски чудотворец е всекидневен помощник в духовните и учебни трудове, вдъхновител в благочестието, наставник в израстването в служба на светата Църква и Отечеството.

Вече в продължение на цяло столетие, въпреки трудностите и изпитанията през различни некротки периоди от време, Софийската духовна семинария пази и утвърждава без прекъсване светото Православие, възпитава в духа на евангелските добродетели и приобщава все повече хора към Църквата и към традициите на национално-православните ни ценности. Голямата част от нашите възпитаници се посвещава на служение на светия олтар, а някои от тях, с още по-голямо достойнство заемат високи служения в духовната йерархия. Не само в църковната, но и в социалната, в културната и другите сфери на живота, възпитаниците на Софийската духовна семинария заемат лично място, което определя нашата духовна школа като неоспорим фактор в развитието и преуспяването на българското общество, особено значим в сложните и високоотговорни условия на нашата съвременност.

Всесърдечно ви честитя големият празник на всебългарския закрилник преп. Йоан Рилски чудотворец и 100-годишния юбилей от основаването на Софийската духовна семинария.

Архимандрит СИОНИЙ,
ректор на Софийската духовна семинария

Мисията на семинарския храм „Св. Йоан Рилски“

Църквата „Св. Йоан Рилски“, тясно свързана със Софийската духовна семинария, неизменно изпълнява вече цяло столетие своята духовно-просветителска и учебно-възпитателна мисия. В учебните зали на семинарския комплекс бъдещите служители на Църквата усвояват основните познания в областта на богословските науки, а в храма те придобиват първите си практически умения по богослужение.

Още през 1932 г., по повод четвърт век от завършването на първия випуск на семинарията, тогавашният ректор Траянополският епископ Антим пише следното: „Семинарското управление винаги е обръщало особено внимание на богослужението... То е съзнавало, че учениците преди всичко трябва да привикнат истински да се молят и да ценят молитвата не като едно задължение, а като една насъщна нужда за душата, като основа и ключ на духовния живот. Годици наред в семинарията се полагат грижи за младите души на духовните възпитаници, докато те съзнаят високото и спасително значение на молитвата, та като чуват камбанния звън за молитва в църква, да се овладяват от трепетни чувства и неудържими копнежи за духовна беседа с Бога и да бързат да заемат своето място в храма. Тук те придобиват и солидно духовно възпитание, което е тъй необходимо за всеки истински пастир и учител на народа.“

През време на своето дългогодишно съществуване храмът „Св. Йоан Рилски“ е обгрижван и разхубавяван със задружните усилия на свещенослужители, семинаристи и богомолци. На няколко пъти обаче грубите посегателства върху семинарията от страна на светските власти засягат и учебната църква. Най-напред по време на Първата световна война (1914-1918), когато семинарското здание е превърнато във военна болница, а за учебните занятия и за пансиона са наети частни квартири, учениците са принудени да присъстват на богослуженията в църквата „Св. Николай“ на ул. „Цар Калоян“ в центъра на града. Втория път – през 1920 г., по време на самостоятелното управление на земеделското правителство, със заповед на просветния министър в семинарията е настанен новооткриващият се Агронически факултет. И макар това разпореждане да е отменено от следващото, девотюонското правителство през 1923 г., мъчителното съжителство между семинаристи и агрономи трае цели осем години и нанася съществени щети върху учебно-образователния и възпитателен процес на духовното училище. Но с най-тежки и трайни последици се оказват събитията от есента на 1944 г., когато семинарските сгради са заети от съветското военно командване в България, а семинаристите са настанени по таванските помещения на Богословския факултет.

На стр. 6

Първият ректор – Йоаким Бакалов

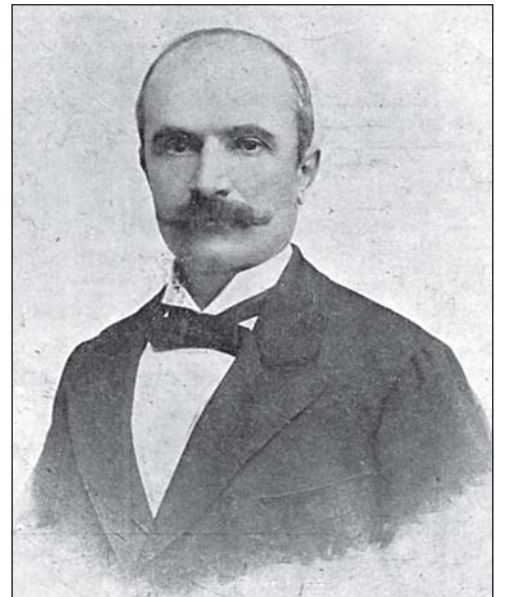
Йоаким Георгиев Бакалов е роден на 9 септември 1860 г. в с. Батошево, Севлиево. Първоначалното си образование получава в родното си село, прогимназиално – в трикласното севлиево училище, а средното – в Петропавловската духовна семинария. Висшето си образование завършва през 1888 г. в Киевската духовна академия с научната степен „Кандидат на богословието“. През същата година Й. Бакалов е назначен за учител в специалното Богословско училище при Търновската гимназия „Св. Кирил“. В 1892 г. е преместен във Видинската гимназия, а през 1894 г. – в Самоковското богословско училище, което по това време се намира под ведомството на Министерството на народното просвещение. В същото училище той служи и след като то преминава под управлението на Св. Синод като семинария.

На два пъти Й. Бакалов е назначаван временно за ректор: от 1901 до 1904 г. и от 1916 до 1917 г. В това свое качество той присъства при полагаването на основния камък на Богословското училище в столицата (днешната Софийска духовна семинария) на 31 март 1902 г.

Като учител Й. Бакалов преподава различни богословски и небогословски предмети: Основно богословие, Всеобща църковна история, Пастирско богословие, Българска църковна и гражданска история, Гражданско учение, Философия, Педагогика, Църковнославянски език.

На 5 ноември 1922 г. той е преместен в Св. Синод на длъжността началник на културно-просветния отдел. Умира на 4 юли 1952 г.

Й. Бакалов е известен и като редактор заедно с йеродякон Игнатий Рилски и Н. Д. Попов на излизалото в продължение на пет години (1895-1899) богословско списание „Български църковен преглед“, както и като преводач и автор на редица съчинения: „Кратко ръководство по догматическо богословие“ от митрополит Макарий Московски, превеждано съвместно с архимандрит Антим Върбанов и Н. Д. Попов; „Основно богословие“ от архим. Августин, превеждано с йеродякон Игнатий Рилски и Н. Д. Попов; „Православно догматическо богословие“ от еп. Силвестър, превеждано с архим. Макарий (по-

късно Неврокопски митрополит) и свещ. д-р Стефан Цанков (по-късно академик); „Кратка омилетика“ от свещ. Таворов, превеждано с Григорий И. Шивачев (по-късно Врачански митрополит Климент); „Въведение във философията и начални основания на философията“ (I и II част) от В. Д. Кудрявцев; „Кратка история на философията“ от Н. Страхов; „Схизмата“ от митрополит Макарий Московски; „Против материализма“ от Макс Мюлер; „Как да преобразим живота си“, „Мир имайте!“ и „Най-великото в света“ от Хенри Дреймънд; „Граматики на църковнославянски език“ в съавторство с К. Карагюлев; „Кратка граматика на църковнославянски език“ в съавторство с проф. д-р Ст. Младенов; „Църковен славянско-български речник“; „Учебник по практическо ръководство за свещениците“ (I и II част); „Биографични бележки за Ст. Ив. Пешев, обесен в 1876 г.“ и „Спомени и разкази“, посветени на въстанието в с. Батошево и дейността на Габровската чета в 1876 г.

Академик проф. протопрезвитер д-р Стефан Цанков (1881-1965) казва следните знаменателни думи за църковно-просветното дело на Йоаким Бакалов: „Той се явява като баща-възпитател на стотици архиереи, свещеници и богослови, работници на Българската църква.“

Димитър ШИШИЕВ

Ректорите на Софийската духовна семинария „Св. Йоан Рилски“ от 1903 до 2003 г.

1. Йоаким Бакалов 1903-1904 г.
2. Архимандрит Климент (впосл. Врачански митрополит) 1904-1906 г.
3. Велички еп. Неофит (впосл. Видински митрополит) 1906-1912 г.
4. Архимандрит Макарий (впосл. Неврокопски митрополит) 1912-1916 г.
5. Йоаким Бакалов 1916-1917 г.
6. Драговитийски еп. Павел (впосл. Старозагорски митрополит) 1917-1923 г.
7. Архимандрит Климент март – август 1923 г.
8. Велички еп. Михаил (впосл. Доростолски и Червенски митрополит) ... 1923-1926 г.
9. Стобийски еп. Борис (впосл. Неврокопски митрополит) 1926-1931 г.
10. Траянополски еп. Антим (впосл. Ловчански митрополит) 1931-1936 г.
11. Смоленски еп. Евлогий (впосл. Сливенски митрополит) 1936-1938 г.
12. Драговитийски еп. Харитон 1938-1941 г.
13. Архимандрит Николай (впосл. Макариополски епископ) 1941-1944 г.
14. Г-н Атанас Димитров Караянев 1944-1946 г.
15. Смоленски еп. Тихон 1946-1971 г.
16. Бранички еп. Герасим 1971-1986 г.
17. Архимандрит Йоан 1986-1987 г.
18. Проф. протопрезвитер д-р Николай Шиваров 1987-1988 г.
19. Знеполски еп. Игнатий (впосл. Плевенски митрополит) 1988-1990 г.
20. Константиийски еп. Григорий (впосл. Великотърновски митрополит) 1990-1994 г.
21. Знеполски еп. Игнатий (впосл. Плевенски митрополит) март – юни 1994 г.
22. Архимандрит Серафим 1994-1996 г.
23. Архимандрит Сионий от 1996 г. до сега.

Гласът на св. отци

Св. Йоан Златоуст за достойнството на свещенството

Небесен характер на свещенството

Свещенослужението се извършва на земята, но по небесна наредба; и това е твърде право; защото не човек, не ангел, не архангел, и не друга сътворена сила, а сам Утешителят е учредил това чинопоследование, и човеци, още облечени с плът, направил представители на ангелското служение. Страшни и величествени са били принадлежностите (на богослужението) и преди благодатта... Но ако някой разгледа свойствата на благодатното служение, ще намери, че онези страшни и величествени принадлежности са незначителни (в сравнение с последните). Когато виждаш Господ да е заклан и предложен, свещеникът да стои пред тази жертва и да се моли и всички се поръсват с тази скъпоценна кръв, мислиш ли, че все още се намиращ между хората и стоиш на земята, не се ли пренасяш веднага на небесата и отхвърлил всички помисли на душата, не съзерцаваш ли със светла душа и чист ум небесното? О, чудо, о Божие човеколюбие! Седящият горе с Отца в този час се обхваща от ръцете на всички, които желаят. Това и правят всички с очите на вярата.

Новозаветното и старозаветното свещенство

Искаш ли да видиш и от друго чудо превъзходството на тази светиня? Представи си Илия и стоящото наоколо безбройно множество народ, и сложната на камъните жертва; всички пазят тишина и дълбоко мълчание, а само пророкът се моли и внезапно върху жертвата пада пламък от небесата (3 Цар. 18:30-38); всичко това е дивно и пълно с ужас. Сега премини към това, което се извършва днес, и ще видиш не само нещо дивно, а и нещо, което надвишава всеки ужас. Отпред е застанал свещеник и низвежда не огън, а Светия Дух; извършва продължителна молитва, не за да падне огън от горе и да запали предложеното, а да слезе благодат върху Жертвата и да направи да пламнат чрез нея душите на всички и да ги направи по-светли от огъня с огън сребро. Кой, освен човек, съвсем излязъл от себе си и безумен, може да презира такова най-страшно тайнство? Или не знаещ, че човешките души никога не биха могли да понесат огъня на тая жертва, а всички биха погинали съвсем, ако не бе великата помощ на божествената благодат?

Който размисли, колко е важно това, че човек,

още облечен с плът и кръв, може да присъства близо до блаженото и безсмъртно Естество, той ще види ясно с каква чест е удостоила благодатта на Духа свещениците. От тях се извършват тези и други свещенодействия, не по-малко важни за нашето спасение. Човеци, които живеят на земята и още се движат по нея, са поставени да се разпоредят с небесното и са получили власт, която Бог не е дал нито на ангелите, нито на архангелите; защото на свещениците е казано: *Каквото свър-*

Ефимериите на семинарския храм о. Кирил Дидов и о. Симеон Иванов по време на св. Литургия

жете на земята, ще бъде свързано на небето; и каквото развържете на земята, ще бъде развързано на небето (Мат. 18:18).

Господ е дал на свещеника цялата небесна власт

Земните владетели имат власт да свързват, но само тялото; а тези връзки свързват самата душа и проникват в небесата; това, което свещениците извършват на земята, Бог го довършва на небето, и мнението на рабите се утвърждава от Владиката. Не значи ли това, че Той им е дал цялата небесна власт? *На които*, казва (Господ), *простите греховете, тям ще се простят; на които задържите, ще се задържат* (Йоан 20:23). Каква власт може да бъде по-голяма от тази? Отец предаде целия съд на Сина (Йоан 5:22); а аз виждам, че Син е връчил този съд на свещениците. Те са се издигнали на такава степен на властта, като че вече са се преселили на небесата, задминали са човешката природа и са се осведомили от нашите страсти... Ако никой не може да влезе в небесното царство, ако не се роди от вода и Дух (Йоан 3:5) и който не яде плътта на Господа и не пие кръвта Му, се лишава от вечен живот (6:53), а всичко това се извършва не от някой друг, а от тези свещеници, т. е. от ръцете на свещеника, тогава как без тяхно посредничество ще може някой да отбегне геенския огън или да получи приготвените венци?

Свещениците са тези мъже, на които е връчено духовното раждане и възраждането чрез кръщението; чрез тях се обличаме в Христа и се погръбваме с

Божия Син, и ставаме членове на тази блажена Глава. Затова право е, че ние трябва не само да се боим от тях повече, отколкото от властниците и царете, а и да ги почитаме повече от бащите си; едните са ни родили от *кръв и похот плътска* (Йоан 1:13), а другите са виновенници на нашето раждане от Бога, на блаженото пакибитие, на истинската свобода и благодатното осиновление. Юдейските свещеници имали власт да очистват тялото от проказа, или –

по-добре – не да очистват, а само да освидетелстват очистените (Лев. 14); и ти знаеш колко завидно е било тогава свещеничеството. А нашите (свещеници) са получили власт не само да бъдат свидетели на очистването, а съвсем да очистват – не телесна проказа, а душевната нечистота... Бог е дал на свещениците повече сила, отколкото на плътските родители, не само за наказание, а и за благодеяния, едните и другите се различават толкова помежду си, колкото настоящият живот от бъдещия. Едните раждат за настоящия живот, другите за бъдещия, първите не могат да избавят децата си от телесна смърт и дори да ги защитят от връхлетяла болест, а тези често са спасявали страдащата и готова да загине душа, ту употребявайки кротко наказание, ту удържайки от падане при самото начало не само с учене и внушаване, а и с помощта на молитвата. Те не само възраждат (чрез кръщението), но имат власт да развързват и от по-късни грехове: *Болен ли е някой между вас, нека повика презвитерите църковни, и те да се помолят над него, като го помажат с елей в името Господне. И молитвата, произлизаща от вярата, ще изцери болния, и Господ ще го дие; и ако грехове е сторил, ще му се простят* (Иак. 5:14-15). Освен това, плътските родители не могат да окажат никаква помощ на децата, когато те оскъбят някой знатен и силен човек, а свещениците често са примирявали вярващите не с велможи и царе, а със самия Бог, разгневен от тях.

Из беседа „За свещенството“

Делото на св. Йоан Рилски

Съществена роля в утвърждаването на новата християнска религия в Първата българска държава в края на 9 и началото на 10 в. е играл преподобни Йоан Рилски. В своята духовна дейност този свят човек прилича много на средновековните пустинножители, но от своя страна той се отличава и изпъква с личните си качества, силна воля и постоянност в монашеския си живот. Неговият образ на отшелник светец, който остава перманентна величина, непроменена във времето и пространството, е образ представител на християнската вяра, символ на спасението, изчерпвател на пошлостта и болката. Приносът му в утвърждаването на процеса на християнизация в България може да бъде сравнен с този на личности като великите светци Симеон Стълпник и преподобни Алипий Стълпник, при които ревностните християни ходели, търсейки утеха и спасение от болките си, защото мирогледът на тези светци разглежда човека не само като природен субект; той прониква в неговата същност и подчинява битието му на вярата в божествената сила.

Агиографските сведения за този знаменит светец са твърде оскъдни, макар че до нас са достигнали седем жития на български и едно на гръцки език. Въпреки това те са много ценни за нас, защото са едни от оскъдните източници, които ни приближават поне малко до тези далечни времена.

Съгласно сведенията от житието, написаното от патриарх Евтимий, който вероятно е използвал данни от различни писмени извори и предания, усърдният отшелник след като напуска манастира в Руен, заминава направо за Рила и първоначално около дванадесет години живее в тъмна и мрачна пещера над днешния Рилски манастир. После се заселва в хралупата на един голям дъб, където го намират планинските овчари, на които Бог „благоволи да открие неговата добродетел“. Впечатлени, овчарите разказват навсякъде за него.

Все повече и повече хора научават за преподобния Йоан Рилски. Славата му растяла с всеки отминал ден, а името му се носело надлъж и нашир из страната. За народа той не е бил обикновен пустинник, а Божий вестител и проповедник на покаянието. Много хора започват да го посещават. Помагайки им, озарен от Божията благодат, той върши чудеса и изцелява болни.

Появата на отшелник от такъв тип е било действително голямо събитие за България през този период, което привлякло вниманието дори и на царския двор. Българският цар Петър пожелава да го види и изпраща девет души опитни ловци да го търсят. След дълго обикаляне из високата и непристъпна планина царските пратеници го намират.

Св. Йоан Рилски.

Стенопис от 1795 г.

По чудоеен начин преподобният Йоан Рилски ги нахранва с половин хляб.

Известен от своите пратеници, дълбоко вярващият цар Петър заминава към планината, за да се срещне лично със светеца. Но поради трудността на скалата, на която се намира отшелникът, царят изпраща двама от свитата си да го помолят да слезе при него, за да му даде благословията си. Светецът отказва срещата с думите: „На тоя свят ти не можеш да видиш наше смирение, но в бъдещия: и хубаво ще се видим един друг, и ще се насладим от неизказаната радост, стига само отгук да отнесем достойни плодове на покаяние.“ Опечален, царят се връща в двореца си. По-нататък патриарх Евтимий помества в житието кореспонденция от две писма, разменени между цар Петър и преподобни Йоан Рилски. В отговор на писмото и даровете, изпроводени от царя, отшелникът връща пратеното му злато, съветвайки царя да го изразходва за оръжие и войска, а най-вече за благотворителни цели: да прави дарения за бедните и бездомните. Съветва го да живее според Божиите закони и да се подчинява на Църквата.

Постепенно около монаха отшелник започват да се събират вярващи хора. Те искат да живеят в близост до него и да последват примера му. За целта основават манастир и вземат за игумен преподобния Йоан Рилски.

Достигайки преклонна възраст, светецът по подобие на други по-древни основатели на монашески общини като Синай и Атон оставя на своите последователи завет, който е важен паметник, характеризиращ собствената му личност. В него той дава наставления на своите ученици относно вярата и монашеския живот, а също така и препоръки как да внедряват в душите на хората възвишените норми на християнската нравственост, християнските добродетели и принципите на любов към ближния. По желание на преподобни Йоан неговият заместник бил посочен чрез избор. Той бил възлюбеният му ученик Григорий. Събитието датира от 941 г., последвано от пълно усамотение на отшел-

ника, което продължило около пет години. Когато става почти на 70, т. е. на 18 август 946 г., светият старец предава духа си на Бога, след което е погребан от своите ученици.

От времето, през което е живял св. Йоан Рилски, е изминало повече от едно хилядолетие. Въпреки всичко и до днес той остава най-прекрасният пример за нестихваща вътрешна раздвиженост в търсенето на Бога. Постигнатото от него съвършенство, базирано на една от основните християнски добродетели – смирение, го превръща в „идеалния християнин“, в „образец, който би могъл да бъде повторен в изключително редки случаи“. По този повод Питър Браун смята, че светецът е личността, която в много региони действа като помощник в прехода от езичество към християнство.

Християнската мисъл оценява високо приноса от делото на светеца отшелник. Според Иван Дуйчев еп. Козма, който е живял в последните години от съществуването на Първото българско царство, посочва в своята книга „Беседа против богомилите“ св. Йоан Рилски като образец на цялото българско духовенство, като пример за духовен подвиг и като личност, бореща се срещу безверието и невежеството. Той казва: „Подражайте на новия презвитер Йоан, когото мнозина и от самите вас познават и който беше пастир и екзарх в българската земя. И не казвайте: Не можем да бъдем такива в тези времена! Бог всичко може, ако ние искаме.“

До тази мисъл достига няколко века по-късно и св. патриарх Евтимий. Обръщайки се към поколенията, в началото на житието той пише следното: „А той [св. Йоан Рилски] съдържа много примери за подражание, понеже в него се обединяват всички добродетели... Защото такъв живот е достатъчен не само за онези, които с голям труд вървят по стъпките на тоя велик [мъж], но ... задоволителен успех той ще донесе и на онези, които поне малко са подражавали на живота му.“

Преосмисляйки по съвременен начин думите на св. патриарх Евтимий, можем да кажем, че един народ има истинска стойност тогава, когато живее с християнските добродетели, възпитани в историята му от велики личности като св. Йоан Рилски. Дори и в наши дни ние продължаваме да черпим знания и опит от историческите извори, които свидетелстват за постижението на светеца отшелник, носител на християнските ценности. В духа на последните разсъждения Мая Байрамова изтъква следното: „Много светии са ни показвали предимно как се умира за вярата. Св. Иван ни показва как може да се живее за нея.“

Със съкращения
А. ГЕОРГИЕВ

Историк и роголюбец

Ганчо Велев Ганчев е роден на 23 септември 1921 г. в Пловдив. От 15 септември 1935 г. е стипендиант на Св. Синод в Пловдивската духовна семинария. Висшето си образование завършва в Софийския университет „Св. Климент Охридски“, където едновременно учи в два факултета – Богословския и Филологическия.

През 1946 г. е назначен в Пловдивската семинария за преподавател по гражданска и българска църковна история. Тук той се утвърждава като историк и автор на редица статии, в които изследва живота и

делото на изтъкнати църковници и свещенослужители. Сътрудничи на „Църковен вестник“ и на издания, отпечатвани в Пловдив. След обединението на двете семинарии и преместването на Софийската „Св. Йоан Рилски“ в Черепишкия манастир е поканен за преподавател по гражданска и църковна история – длъжност, която изпълнява до 1995 г.

В Софийската семинария Ганчо Велев предава своя опит на по-младите си колеги, като организира и провежда диспути, свързани с историята на Българската православна църква

Ганчо Велев
(1921 – 1998)

и светите обители. В битността си на учител се превръща в един от най-търсените за съвет и помощ от своите възпитаници, които му посвещават стихове и есета.

Всички празници и тържества в семинарията дълги години се ръководят от Г. Велев, а докладите му, изнасяни на научни конференции, предизвикват небивал интерес, за което си спомнят неговите възпитаници, днес преподаватели в семинарията. След като умира през 1998 г., съпругата му предава неговата лична библиотека и архива му на Софийската духовна семинария.

Людмила ИВАНОВА

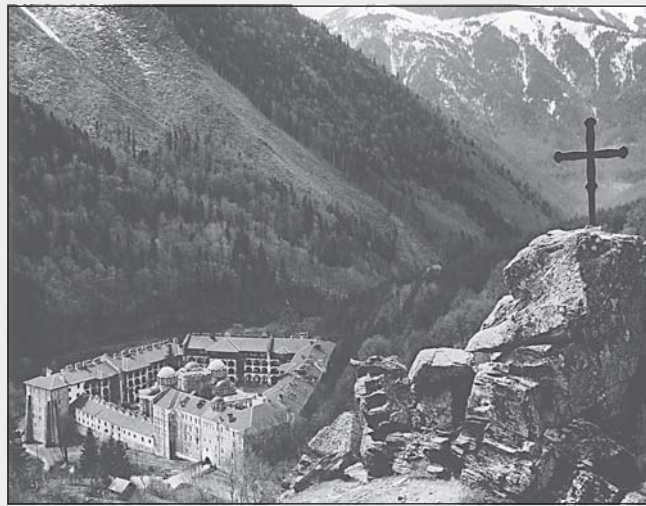
Учителят Ганчо Велев в час по история с третокурсници от Семинарията, Черепиш, 1958 г.

Из „Сиянието от Рила“

Нашият народ има щастие – да обитава дивен кът от земята. Всред прекрасния свят от линии, форми и багри възвишава своя могъщ масив величествената Рила. В цяла Югоизточна Европа, от Алпите до Кавказ, няма по-висока планина от нея. През всички сезони хиляди туристи бродят из нейните дебри, изкачват скалистите върхове и намират физическа и душевна отмора посред планинските простори. Рила е вече достъпна от всички страни по маркираните ѝ пътеки, които пък естествено водят до нейния истински център – Рилския манастир. Благодатното сияние на тази чудна лаборатория на духа е озарявало умовете на около тридесет поколения българи и нейният основател Рилският пустинножител се оказва най-чистият съсъд на светостта всред балканските народи от Х век насам.

19 октомври е празник на св. Йоан Рилски и в този ден стотици поклонници в хилядолетната му обител превиват колени пред мощите на светеца – покровител и будител на българския народ. Днес се възпоменава пренасянето на светите мощи от Рила в Средец. От времето на Българското средновековие са и другите два празника в негова памет: 18 август – Успението му през 946 г., и 1 юли – Пренасяне на мощите му от Търново в Рилския манастир през 1469 г. Десет века свети Йоан

Рилски и неговото монашеско братство като добрия самарянин са се трудили да лекуват народните рани, да облекчават народната болка. Културноисторическата и народополезна роля на Рилския манастир е всеобщо признат факт. Той продължава да има голямо църковнонационално значение и е на особена почит в целия православен свят. В последните десетилетия след премахване на схизмата и възстановяване на каноническите ни връзки с всички поместни църкви пред мощите на св. Йоан Рилски се поклониха всички православни патриарси и църковни предстоятели. Всичко, което Рилската ставропигия пази като културно наследство, е дело на българската религиозност, рожба на идеите

на св. Йоан, които винаги са стимулирали българина към творчество, давали са светъл поглед за живота, потискали са животинското у човека, правели са го по-добър, приближавали са го към извора на живота – Бога, осигурявали са църковнонародното единство.

Народният поет Иван Вазов е могъл да каже: „Няма народ на земята, който тъй тясно да е свързан със своята църква, както е българският. Историята на Българската църква – това е историята на българската култура и държава.“

А какво трябва да мислим и чувстваме и как трябва да действваме ние, които сме под патронажа на великия Рилски светец? Нека горещо си пожелаем сиянието от Рила да осветява пътеките на нашето всекидневие, за да излезем с ведра вяра и християнска устременост върху житейския друм, за да послужим безкористно и по съвест на добрия ни народ, като го водим според Завета на свети Йоан към ливадите на благочестието, към мир и еди-

ние. Да пребъде всред нашия народ високохуманната, народополезна и душеспасителна мисия на Рилската света обител! Преподобни отче Йоане Рилски, моли Бога о нас! София, 19 октомври 1990 г.

Ганчо ВЕЛЕВ

Училище с традиции

Софийската духовна семинария постъпи през 1958 г. По онова време имаше добър подбор на учениците. За едно място се състезавахме двама души.

През същата година бяха направени важни промени в учебния план. В него бяха включени всички общообразователни предмети, които осигуряваха признаването на диплома от общообразователното училище в България. С тази промяна курсът на обучение стана шестгодишен.

Изпъдени от София вдън горите тилилейски – в Черепиш – и учители, и ученици като че ли бяхме лишени от самочувствие, но изучаването на нови предмети ни въодушевяваше.

Учителите ни бяха от „старата“ школа, някои от тях завършили и специализирани в чужбина. Тези, които дойдоха да преподават общообразователните предмети, бяха добри специалисти, но по политически причини изгонени от други училища или преждевременно пенсионирани. Сред тях ще спомена Кирил Скутов, който по-късно се замонаши с името йеромонах Киприан.

В сравнение с други училища при нас по-разширено се изучаваха български език и литература, европейска литература, история, география. Учителите имаха съзнанието, че семинаристите трябва да придобият по-добра подготовка в сравнение с общообразователните училища и гимназиите.

Сред учителите ни имаше великолепни хора – прекрасни християни. Те получаваха минимални заплати. През свободното си време работеха допълнително по строежите, за да изхранват семействата си. През лятото, когато трябваше да се ремонтират сградите в Черепиш, учителите ставаха строителни работници и бояджии. Те бяха високо ерудирани – добри педагози с богат опит, познаващи задълбочено чуждото и нашето богословие, част от тях автори на учебници.

Ние, учениците от семинарията, бяхме като всички свои връстници – буйни и непослушни. Понякога си позволявахме да се шегуваме с по-младите учители, които не познаваха порядките в училището. В началото на учебните занятия четяхме една обикновена молитва за 15 минути, за да мине времето за изпитване. Но така или иначе, пансионът в Черепиш заедно с богослужението създаваше у учениците чувство за ред и необходимост от съобразяване с другите.

Сутрин ставахме в 5,30 часа. Занимавахме се от 6 до 7 часа. Това беше най-свежото време за учене. Следвахме редовни занимания, обед, почивка, следобедни занятия, вечерня,

вечеря и лягане. Вечер не ни се лягаше рано – говорехме си или играехме, но дежурният възпитател гледаше да заспиваме навреме. Всяка събота след вечеря гледахме кино – това беше голяма атракция.

По решение на Светия Синод през 1958 г. в семинарията беше открит паралелен курс за средно специално образование на хора, отбили военната си служба. Те бяха мъже, които желаеха да станат свещеници. Изучаваха само богословски дисциплини. Имаше ги за образец на хора съзнателни, знаещи за какво са дошли.

Всички ученици от семинарията произхождахме от църковни и вярващи семейства, някои пострадали от режима, преследвани и интернирани. Обръщението ни към учителите беше не „другарю“, а „господине“. Бяхме „защитени“ под Черепишкия скали, защото „новото“ общество се градеше върху атеизма.

Самият аз съм минал през доста трудности. Увещаваха ме да напусна семинарията. Бях още в първи клас, когато един мой калеко (свако), който беше някакъв партиен функционер в Хасково, настояваше да се откажа от семинарията. Явно това му беше партийното поръчение. Родителите ми знаеха, че

даваше, че в историята има велики семинаристи. А в България семинаристи са станали прочути оперни певци, научни работници, професори, видни общественици, дейци на културата и изкуството и др. По този начин той ни вдъхваше самочувствие. Сега, от разстоянието на десетилетията, разбирам колко прав е бил г-н Ганчо Велев...

Всяка година патриархът с всички владици пристигаше на посещение в семинарията. Най-напред посрещаме гостите в църквата, а след това те влизаха в клас. Членовете на Светия Синод бяха 70-80 годишни достолепни старци. Те събираха около себе си учениците от своите епархии, разговаряха с нас и ни напътстваха. За нас това бяха велики мигове. Ние благодарихме пред образа на патриарх Кирил и на другите архиереи...

Випуск '2000 след предаване на знамето пред главния вход на Ректората на Семинарията, 25 март 2000 г.

чичо Тошо, Бог да го прости, си върши работата и му казаха да ме остави аз да си върша своята.

Другият случай е от времето, когато бях в последните класове. Начо Папазов – виден за времето партиен функционер, беше дошъл с делегация в Преображенския манастир край Търново, където аз и мои съученици семинаристи работехме като екскурзоводи през ваканцията и помагахме на монасите. Той ми предложи да ме запише в техникума „Сталин“, който беше едно от най-представителните учебни заведения в столицата, ако се откажа от семинарията...

Учителите ни знаеха, че непрекъснато сме атакувани и че някои трудно биха устоели на изкушението отвън. Затова те непрекъснато ни подкрепяха. Г-н Ганчо Велев, който ни беше класен наставник, Бог да го прости, ни убежда-

Никога няма да забравя екскурзиите до манастири и църкви в страната. Срещаме се с различни хора, които виждаха в нас младо поколение, идващо във време на безверие, и това беше важен момент за вярващия народ.

Ректорът на семинарията епископ Тихон бе възрастен човек с голяма ерудиция и благ характер, но същевременно строг. Насочваше ни по правилния път. И днес, когато си спомням за дядо Тихон, Бог да го прости, намирам, че всичките му действия са били част от цялостния процес на възпитание.

Всеки семинарист – бивш и настоящ, може да се гордее, че е учил или учи в Софийската духовна семинария – училище с традиции.

Доц. д-р Иван Ж. ДИМИТРОВ,
директор на Дирекция
„Вероизповедания“
при МС

Мисията на семинарския храм...

От стр. 3

С писмо № 61 от 5 февруари 1945 г., запазено в църковния архив, ректорът на Софийската духовна семинария съобщава на Негово Блаженство Стефан I, Екзарх Български, че служителите на семинарията, ученици и войници са заставени „да изнасят и извличат вещите от различните помещения безразборно и да ги струпуват в храма, прозорците и страничните врати на който са повредени, стъклата изпочупени. До вечерта още внесено в храма бе затрупано със силно навяващи през прозорците сняг“. Едва през лятото, след като с разпореждане от 1 август 1945 г. „Св. Синод дава разрешение да бъде преотстъ-

атмосферата, в която израстват семинаристите по това време, достатъчно красноречиво е споделеното от Бранички епископ Герасим: „Милост велика Бог ми даде, като ме постави учител (Еф. 4:11) в духовните ни училища в продължение на четиридесет години. Скъп дар от Бога ми е всеки мой ученик, а най-вече духовните ми синове. Чистосърдечно често им казвам: няма по-скъпо нещо от духовното чедо! За мене духовните чедо, родени и съгръвани с отеческа обич в име Христово, като Божи дар са скъпо съкровище. При него постоянно е сърцето ми от събуждане сутрин до заспиване вечер, защото казано е: „дето е съкровището ви, там ще бъде и

роими са например кръщенията, извършени от него, чрез които големи и малки получават своето второ, духовно раждане. Освен проповедите, съпътстващи богослуженията, отец Енев организира и осъществява поредици от духовни беседи, за което му помага неговият дългогодишен опит като ръководител на детски неделни училища и на курсове за възрастни и като инспектор по религиозно обучение. За съхраняване на семинарската атмосфера в църквата „Св. Йоан Рилски“ допринасят и честите гостувания на клироса на студенти от Духовната академия, между които изпъкват имената на Симеон Димитров, сега Левкийски епископ и Русенски митрополит Неофит, на

Надалеч отеква жизнерадостният звън на църковните камбани, а разкриващите се нови хоризонти пред духовното училище допринасят и за обновлението на храма. В него семинаристите са най-близо до своите духовни наставници и изповедници. Тук те участват в богослуженията като клисари, с четене и с пение по източен образец на клироса, с проповеди от амвона. Практически опит в богослужението придобиват и обучаващите се в двегодишния паралелен курс на семинарията.

При първия ректор след завръщането на семинарията в София – Константишки епископ Григорий, сега Великотърновски митрополит, в началото ефимерии са отците Атанасий Аргелашки и Владимир Иванов, а след това за по-продължителен период – отец д-р Любомир Милчев. От 1994 до 1996 г. ректор е архимандрит Серафим (Геновски), по чието време служат като ефимерии йеромонах Сионий, настоящ архимандрит и от 1996 г. до сега ректор на Софийската духовна семинария, и йеромонах Николай, настоящ Знеполски епископ, викарий на Софийската митрополия. През последните години по реда, по който са записани в църковния регистър, ефимерии са отец Людмил Петров, отец Иван Куков, йеромонах Поликарп, йеромонах Йоаким, йеромонах Антим и от септември 2001 г. до сега – отец Кирил Дидов, а от март 2002 г. също до сега – отец Симеон Иванов.

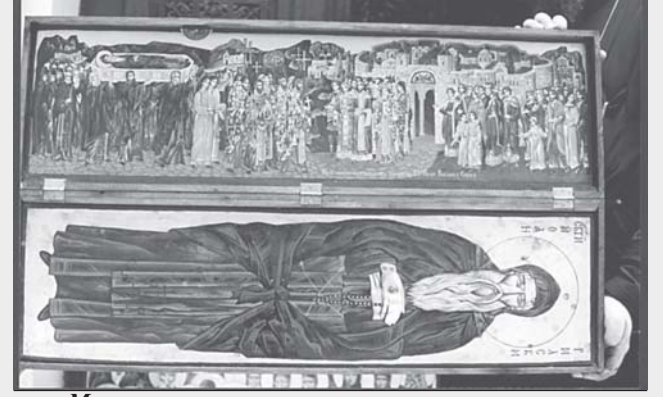
Характерна особеност днес на семинарската църква е, че тя изпълнява едновременно две функции: учебна и енорийска. Това е така, защото много миряни идват тук за богослуженията, а така също и за извършване на кръщения, венчавки и различни обреди. Това дава възможност на семинаристите да привикнат отрано със своите отговорности, а у миряните затвърждава убеждението, че най-краткият път на религиозното образование и възпитание към човешките сърца минава през храма.

Скъпа реликва – частица от мощите на свети Йоан Рилски – се съхранява в дървена мощехранителница, изографисана по законите на православната традиция и поставена в малка ниша в югозападната част на църквата. На това уединено място при постоянната светлина на кандилото и в мълчаливо благоговение вярващите отправят горещите си молитви към великия Рилски Чудотворец. Под неговото небесно покровителство и под постоянните грижи на отец-ректора, ефимериите и учителите младите възпитаници на Софийската духовна семинария и бъдещи народни пастири израстват във вяра, наука, родолюбие и укрепват в живота и спасително учение на светата Православна църква.

Мария БРАТИНОВА

Свети мощи в Семинарията

Софийската духовна семинария притежава като реликва своя реликва светите мощи на преподобния и богоносен Йоан Рилски, получени от Негово Високопреосвещенство Ловчанския митрополит Гавриил, който ги връчи официално като изрядно и голямо благословение. Той има тези св. мощи от своите духовни наставници, които са му завещали да ги пази и изнася за поклонение в определени дни за почитане на св. Йоан Рилски.

Мощехранителницата с частица от мощите на св. Йоан Рилски

Другите св. мощи семинарията е получила от Националния исторически музей, от различни музеи в страната и като дар от духовници. Те са: частица от Животворящия Кръст Христов; мощи на св. Харалампий, св. Пантелеймон, св. Трифон, св. Теодор Стратилат, св. Теодор Тирон, св. Варвара, св. Екатерина, св. Бенедикт Нурсийски.

Семинарията и църквата в техния първоначален вид

пена временно църквата „Св. Йоан Рилски“ при Софийската духовна семинария на св. Софийска митрополия за църковно-енорийски нужди“, започва почистването на храма. В същото време семинарският комплекс е иззет от наложилата се атеистична власт и от януари 1951 г. единственото духовно училище на Българската православна църква (междувременно Пловдивската семинария е слята със Софийската) продължава скромното си съществуване в близост до Черепишкия манастир „Успение Богородично“. Това принудително изгнаничество, както и „временното“ претопствване на семинарския храм за енорийска църква, трае повече от четири десетилетия...

В спомените си завършилиите семинарията през „черепишкия период“ най-вече разказват за безупречния ред и дисциплина, за благотворното въздействие върху тях на видни църковници като Смоленски епископ Тихон, Бранички епископ Герасим, архимандрит д-р Атанасий Бончев, отците Георги Найденов, Георги Петров Ибришимов и Николай Тасев, ставрофорен иконом Николай Шиваров, днес професор протопрезвитер д-р в Богословския факултет, Петко Балджиев, днес протойерей и предстоятел на църквата „Св. вмчк. Георги“ във Вършец и др. За

сърцето ви“ (Мат. 6:21).

Далеч от столицата семинаристите не униват. Те продължават да се смятат за възпитаници на Софийската духовна семинария и да честват своя патронен празник в деня на свети Йоан Рилски.

В София църквата „Св. Йоан Рилски“ запазва светостта на мястото и макар вече изпълняваща енорийски функции, живее в съзнанието на богомолния народ като семинарската църква. Заедно с душеспасителната си мисия тя съхранява в известен смисъл и духовно-просветителската и учебно-възпитателната традиция на семинарията. Първоначално в празнични и неделни дни тук идват и вземат участие на клироса семинаристи, преди да бъдат окончателно преместени в Черепиш. По-късно тяхното място заемат студенти-богослови от закрития през 1951 г. и обособен като Духовна академия Богословски факултет.

С историята на църквата „Св. Йоан Рилски“ през този период се свързват имената на редица известни столични свещеници, но най-трайна дияра оставя служението на отец Стефан Енев. Двадесет и осем години, от 1961 до 1989 г., отец Енев води редовно богослуженията и по неговите молитви множество вярващи приемат тайнствата на Православната църква. Неизб-

Тома Шопов, сега ставрофорен иконом и предстоятел на столичния храм „Св. вмчк. Георги“, и др. Сред най-близките помощници на отец Енев и съратници на Господнята нива са презвитера Люба – ръководителка на постоянен дамски хор към църквата, и членовете на енорийското братство, за които изключителната активност на отец Енев е стимул да поддържат храма, двора и оградата винаги в добро състояние. След земетресението през 1977 г., по време на което голямото кубе се пропука дълбоко в горната си част, спешно са поставени солидни железни обтегачи и по този начин храмът е предпазен от срутване, а в края на същата година върху кубето на камбанията е възстановен падналият кръст. Няма да е преислено, ако причислим към семинарския дух през енорийския период на църквата „Св. Йоан Рилски“ и поклонническите пътувания до свети места из страната, посредством които миряните, водени от отец Стефан Енев, обогатяват и задълбочават познанията си за православната българска традиция.

С възраждането на религиозния живот у нас, през пролетта на 1990 г. семинарията е върната на законния й собственик Българската православна църква и статутът на църквата „Св. Йоан Рилски“ като семинарски храм е възстановен. Телената ограда, отделяща храма от останалите сгради, е премахната и пътеката към него разчиствана. Завръщането на семинаристите преобразява атмосферата на това красиво място в най-високата част на столичния град.

Из „Защо променяме името на светеца?“

Всяко име носи в себе си определена идея и притежава определено съдържание. Поради това имената са константни явления и не могат да се менят произволно. Така е още от дълбока древност, та и до сега. Както при езичниците, така и у еврейския народ, а по-късно и в християнството, даването на имена след раждане има дълбок смисъл. Името изразява специфичното у неговия носител. То се отъждествява с личността на човека. Промяната на името означава и промяна на личността.

Приемащият монашество научава и получава новото си име в момента на пострижението. Какъв е смисълът на смяната на името в такива случаи? С тази смяна се подчертава идеята, че приемащият монашество „умира“ за тукашния, за светския живот и „се ражда“ за нов, духовен живот. С предишния живот вече не го свързва нищо, включително и кръщелното му име. В духовен смисъл монахът става нова личност с ново име. Той губи човешкия си образ и получава ангелски.

Известно е, че приемайки християнството от Византия в неговата източна форма и традиция, ние сме приели и много гръцки имена, в това число и монашески. Последните (монашеските) при всички случаи са заменяли кръщелните имена на приемащите монашество.

Ние не знаем какво е кръщелното име на св. Йоан Рилски, но със сигурност знаем, че при приемане на монашество неговият духовен родител го нарекъл Ἰωάννης (тогава в употреба бил гръцкият език, особено в религиозната област). Гръцкото му име Ἰωάννης преминава в старобългарския език като **Иванънъ**, в църковнославянския – **Иваннъ**, в новобългарския – **Йоан**. Разликата между трите езика (старобългарски, църковнославянски и новобългарски) е само в ортографията, в изписването на думата, без нейната семантика да се измени или да се отклони от гръцката. Във всичките 15 на брой жития на Рилския подвижник, писани в различни векове на старобългарски или на църковнославянски език, и в службите, посветени в негова чест и възпоменание, е употребено само неговото монашеско име Йоан, което е безусловно правилно преди всичко от гледище на самото име. Запазена е семантиката на името и връзката му с неговия носител. Прави странно впечатление и буди сериозно недоумение това, че десетилетия наред в научната и до голяма степен в църковно-богословската литература у нас името на Рилския светец по непонятни причини е изменено от Йоан в Иван. Някои езиковеди го обясняват с развитието на езика.

В огромната наша литература (монографии, студии, речници, енциклопедии, статии) преобладава употребата на „св. Иван Рилски“ вместо „св. Йоан Рилски“. В същото време пишем и казваме Йоан Предтеча, Йоан Богослов, Йоан Златоуст, Йоан Дамаскин, Йоан Екзарх и т. н. Вече споменах, че името се свързва неделимо с неговия носител и никой няма право поради странно хрумване или по инерция да го променя и вулгаризира. И нека не забравяме, че в историята на Българската православна църква до днес няма монах с име Иван. Когато приел монашество и се оттегил от „мира сега“, младежът от Скрино получил от духовния си родител името Йоан. Следователно никой не ни дава право да изменяме монашеското му име. Той е наречен Йоан и ние следва да го наричаме Йоан. Иначе без никакво основание, като сменяме монашеското му име, го връщаме в светския живот, от който той доброволно се отрекъл и се уединил в суровата планина, за да се отдаде на пост и молитва, на самовглъбяване и размисъл, да се извиси духовно и да достигне съвършенство и святост.

Дано настоящата юбилейна годишнина на Софийската духовна семинария бъде повод да отстраним допусканата десетилетия наред грешка по отношение на името на нейния небесен покровител, което не е Иван, а Йоан.

Проф. д-р Тотю КОЕВ

Повечето от текстовете в настоящия извънреден брой на вестник „Семинарист“ са от юбилейния сборник „100 години Софийска духовна семинария „Св. Йоан Рилски“, който предстои да излезе в скоро време. В подготовката на сборника участват: доц. д-р Петър Парижков – отговорен редактор, д-р Георги Величков, Людмила Иванова, Димитър Костадинов, Димитър Шишиев. Компютърен набор: Николай Киров.